

VI. Подолання наслідків Чорнобильської катастрофи у 2005 році

Згідно із державними статистичними даними, станом на 01.01.2006 в Україні проживало 2594,071 тис.особа, які мали статус постраждалих внаслідок катастрофи на Чорнобильській АЕС, з них 106,824 тис. - категорії 1; 268,815 тис. - категорії 2; 533,144 тис. - категорії 3; 1065,022 тис. - категорії 4; 2,606 тис. - категорії Г; 617,660 тис. - потерпілих дітей.

Останніми роками в Україні спостерігається тенденція до зростання кількості осіб, віднесених до категорії 1, тобто інвалідів, захворювання яких пов'язано з Чорнобильською катастрофою. Якщо в 1991 році їх було близько 2 тис. осіб, то на сьогодні - вже 106,8 тис., тобто за 15 років їх кількість збільшилася у 53,4 раза. За останні 5 років кількість громадян цієї категорії щорічно зростала на 1,5-2,0 тисячі осіб, відповідно зростали бюджетні видатки на забезпечення соціального захисту цих громадян.

У 2005 році відповідно до Закону України "Про Державний бюджет України на 2005 рік" виконувались заходи з мінімізації наслідків Чорнобильської катастрофи за наступними бюджетними програмами :

1. Пільги на медичне обслуговування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи

На 2005 рік держбюджетом було передбачено 72,3 млн. грн., у тому числі 1,4 млн. грн. на погашення заборгованості за минулий рік, що на 18,8 % більше ніж у 2004 році. Бюджетна програма профінансована стовідсотково.

Передбачені держбюджетом кошти дали змогу безоплатно забезпечити постраждалих громадян ліками за рецептами лікарів у середньому на суму 26,8 грн. на одного потерпілого на рік.

2. Компенсація сім'ям з дітьми та видатки на безплатне харчування дітей, які потерпіли внаслідок Чорнобильської катастрофи

На виконання цієї програми передбачено держбюджетом 345,3 млн. грн., які стовідсотково профінансовано. У 2005 році 643,030 тис. потерпілих дітей отримували пільги та компенсації відповідно до законодавства.

3. Оздоровлення громадян, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи

Згідно із Законом України "Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи" право на безоплатне або пільгове забезпечення путівками на оздоровлення або отримання грошової компенсації за невикористані путівки у поточному році мали 2646,106 тис. осіб. Серед них 105,251 тис. інвалід та 643,030 тис. потерпілих дітей.

На забезпечення путівками такої чисельності постраждалих або виплати їм грошової компенсації в розмірі середньої вартості путівки, що склалася в Україні на відповідний період, необхідно 3252508,27 тис. гривень.

У 2005 році передбачено 210182,7 тис. грн., у тому числі на виплату грошової компенсації за невикористані путівки у попередні роки. У межах цих коштів придбано 97,401 тис. путівку для дітей, 4,303 тис. - для дитини з батьками, 34,533 тис. - дорослих осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, що дало можливість оздоровити лише 5,1 відсотка постраждалих. Путівки розподілялися між регіонами з урахуванням чисельності постраждалих.

Санаторно-курортне лікування постраждалих громадян організовувалося у межах коштів, передбачених у державному бюджеті на ці цілі. Обмеженість коштів у державному бюджеті та зростання вартості путівки(порівняно з 2000 роком вона зросла в 1,87 раза) не дозволило забезпечити путівками всіх, хто цього потребує.

Проблеми в організації оздоровлення постраждалого населення обумовлені

обмеженістю обсягів видатків за бюджетною програмою "Оздоровлення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи".

Таким чином у 2005 році за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів було оздоровлено 167,011 тис. осіб, які постраждали внаслідок катастрофи на Чорнобильській АЕС, у тому числі 129,282 тис. дитини, з них 1,309 тис. дітей-інвалідів, інвалідність яких пов'язана з наслідками Чорнобильської катастрофи, та 2,877 тис. дітей-сиріт, які мають статус постраждалих, 2,091 тис. - дитина з батьками та 37,729 тис. дорослих осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

4. Комплексне медико-санітарне забезпечення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи

Протягом року була розроблена Програма заходів з організації комплексного медико-санітарного забезпечення осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, на 2005 рік. Розроблено та затверджено Плани фінансування видатків обласних державних адміністрацій, МОЗ щодо медичного забезпечення, надання соціально-психологічної допомоги постраждалих громадян, паспорт бюджетної програми.

На медичне забезпечення постраждалих громадян у 2005 році передбачено держбюджетом 53,4 млн.грн., що на 23% більше ніж у 2004 році.

Станом на 01.01.2006 було профінансовано 34,4 млн.грн., або 64,4% від загального обсягу видатків на 2005 рік. Ці кошти спрямовувалися цільовим призначенням на лікування тяжкохворих, придбання лікарських засобів, реактивів і витратних медичних матеріалів. Усі заявки на складні операції виконані.

5. Радіологічний захист населення та екологічне оздоровлення територій

Видатки держбюджету, що затверджені за цим розділом на 2005 рік, становили 12,0 млн. грн., які були стовідсотково профінансовані. Роботи здійснювались відповідно до Програми робіт на 2005 рік за наступними напрямками та заходами:

Дозиметричний моніторинг

Видатки за напрямком були профінансовані на суму 830,0 тис. грн., або на 100% від плану.

Дозиметричною паспортизацією було охоплено 1898 населених пунктів 5 областей - Волинської, Житомирської, Київської, Рівненської, Чернігівської. У січні-грудні обласними радіологічними підрозділами Міністерства охорони здоров'я відібрано та проаналізовано 15175 проб молока і картоплі на цезій-137 і 1694 проби на стронцій-90.

Для комплексної оцінки доз опромінення населення проводилися виміри вмісту інкорпорованого радіоцезію в організмі людини. Ці дослідження носять масовий характер і здійснювались у населених пунктах, в яких проводилася дозиметрична паспортизація. Протягом 12 місяців обстежено 51000 осіб.

Забезпечення контролю за рівнями радіоактивного забруднення продуктів харчування, сільськогосподарської та лісової продукції

У зазначених роботах брали участь майже 450 радіологічних підрозділів, підпорядкованих МОЗ, Мінагрополітики, Держкомлісгоспу, Держспоживстандарту, Укоопспілки, де працює близько 550 фахівців. Забезпечувався радіологічний контроль продуктів харчування та сировини місцевого виробництва на території зон радіоактивного забруднення.

Видатки на утримання мережі радіаційного контролю у 2005 році профінансовані відповідно до плану на суму 1922,0 тис. грн. Проаналізовано більше 700 тисяч проб продукції сільськогосподарського та лісового виробництва.

Напрямок "Реабілітація території" включав комплекс протирадіаційних заходів у сільськогосподарському виробництві та у лісовому господарстві.

Комплекс агрохімічних, агроеліоративних та агротехнічних заходів здійснювався на територіях 5 найбільш радіоактивно забруднених областей Українського Полісся - Волинської, Житомирської, Київської, Рівненської та Чернігівської, і був спрямований на ті критичні населені пункти, де існує загроза перевищення ліміту дози - 1 мЗв на рік (363 населених пунктів).

Фінансування зазначених заходів проведено відповідно до плану на суму 8858,0 тис. гривень. Здійснено наступні пріоритетні заходи (за попередніми оперативними даними):

- корінне покращення природних кормових угідь шляхом залуження і перезалуження луків і пасовищ - 3,4 тис. га;
- вапнування кислих ґрунтів - 1,5 тис. га;
- впровадження комбікормів з радіопротекторними властивостями і преміксами - 850 тонн;
- внесення підвищених норм мінеральних добрив - 670 тонн;
- радіологічне обстеження сільгоспугідь - 28,0 тис. га;
- оброблення біопрепаратами - 4,3 тис. га сільгоспугідь;
- перепрофілювання господарств - для 30 господарств закуплено 117 голів великої рогатої худоби м'ясної породи та 150 голів свиней;
- влаштування протипожежних мінералізованих смуг - 8,0 тис. км;
- заліснення земель з високими рівнями радіоактивного забруднення - 80,0 га.

За напрямком *"Моніторинг сховищ відходів дезактивації"* на території Житомирської, Київської та Чернігівської областей здійснювався щорічний контроль радіаційного і технічного стану 57 сховищ відходів дезактивації, що утворились після проведення робіт з дезактивації населених пунктів у 1986 році. Роботи виконувалися Централізованою службою експлуатації сховищ відходів дезактивації УкрДО "Радон". Видатки на ці заходи у 2005 році профінансовані відповідно до плану на суму 230,0 тис. гривень.

Протягом січня-грудня здійснено обстеження 57 об'єктів. Проведено гідрогеологічні роботи та відбір 79 проб ґрунтових вод та виконано лабораторні роботи з визначення вмісту цезію-137, стронцію-90 та хімічного складу води.

За напрямком *"Підготовка кадрів"* здійснювалися заходи щодо атестації працівників виконавчих органів влади з питань радіаційної безпеки та підвищення кваліфікації фахівців з радіологічного захисту населення в Українському радіологічному університеті.

Заходи профінансовано на суму 130,0 тис. грн. або стовідсотково від плану, при цьому проведено перепідготовку та атестацію 144 осіб.

Здійснення заходів з подолання наслідків Чорнобильської катастрофи у 2005 році висвітлює ряд проблемних питань.

Передача від МНС до Мінпраці дев'яти бюджетних програм соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, функції встановлення статусу громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, та ведення їх обліку, інформації Банку даних постраждалих усіх категорій та наступне припинення діяльності більшості обласних і районних управлінь (відділів) у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи (особливо в 12 радіоактивно забруднених областях) негативно вплинуло на комплексне вирішення Чорнобильських програм. Крім того, розпорядниками бюджетних коштів, що передбачаються держбюджетом на відповідний рік, є декілька міністерств і відомств, а саме: Мінпраці, МНС, Пенсійний фонд, обл(міськ)держадміністрації. Це погіршило умови отримання постраждалими

громадянами компенсацій та надання пільг, радіаційного захисту, їх медичного забезпечення, оздоровлення та забезпечення житлом і призвели до соціального напруження серед осіб цієї категорії громадян.

Така ситуація потребує суттєвих змін існуючої законодавчо-нормативної бази з метою встановлення одного відповідального органу виконавчої влади для забезпечення саме комплексного вирішення проблем у сфері подолання наслідків Чорнобильської катастрофи.

Другим проблемним питанням є неможливість виконання у повному обсязі чинного чорнобильського законодавства, а саме Законів України "Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи" та "Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи".

У 2005 році для виконання у повному обсязі вимог Закону України "Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи" за розрахунками МНС, Пенсійного фонду та Мінпраці необхідно було понад 23 млрд. гривень (3,3 млрд. гривень за Держбюджетом України, або 14,3% від потреби), а на 2006 рік необхідно 31 млрд. гривень.

Для виконання пункту 2 статті 2 Закону України від 3 лютого 2004 року № 1411-IV "Про віднесення деяких населених пунктів Волинської та Рівненської областей до зони гарантованого добровільного відселення", який вступив у дію з 1 січня 2006 року, Законом України "Про Державний бюджет України на 2006 рік" не передбачені окремо необхідні видатки на соціально-економічний розвиток 6 населених пунктів Волинської та Рівненської областей, що віднесені до зони гарантованого добровільного відселення. Необхідні протирадіаційні заходи включають комплекс агротехнічних, агрохімічних та меліоративних робіт на загальну суму 3 млн. 600,0 тис. гривень.

Головними завданнями на 2006 рік є:

- опрацювання і підготовка до розгляду проектів Законів України:

"Про Національну програму мінімізації наслідків Чорнобильської катастрофи на 2006-2010 роки";

"Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи";

"Про перелік населених пунктів, віднесених до зон радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи";

"Про внесення змін до Закону України "Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи";

"Про Загальнодержавну програму комплексного соціально-економічного розвитку територій, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС, та місць компактного переселення громадян на 2006-2010 роки", який зараз опрацьовується з урахуванням зауважень заінтересованих міністерств;

- здійснення заходів, пов'язаних із 20-ю річницею Чорнобильської катастрофи, головними із яких є:

проведення аналізу ситуації, що склалася з подоланням наслідків Чорнобильської катастрофи, підготовка узагальненого висновку для внесення на розгляд Оргкомітету;

підготовка проекту звернення Президента України до світової громадськості у

- зв'язку з 20-ю річницею Чорнобильської катастрофи;
- підготовка матеріалів для проведення парламентських слухань, присвячених 20-й річниці Чорнобильської катастрофи за участю представників іноземних держав;
- проведення Міжнародної конференції "Двадцять років Чорнобильської катастрофи. Погляд у майбутнє";
- підготовка проекту Національної доповіді з питань подолання наслідків Чорнобильської катастрофи для представлення її на міжнародних конференціях тощо;
- вирішення проблемних питань щодо ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи.